

Nr 48.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 3 juni 1949 (nr 314) angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om bankaktiebolags kassareserv, m. m.; given Stockholms slott den 6 februari 1953.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att

dels antaga härvid fogat förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 3 juni 1949 (nr 314) angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om bankaktiebolags kassareserv;

dels ock bifalla det förslag i övrigt, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF.

Per Edvin Sköld.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen föreslås *dels* att lagen den 3 juni 1949 (nr 314) angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om bankaktiebolags kassareserv måtte erhålla förlängd giltighet till och med den 30 juni 1954 *dels ock* att riksbanken för tiden från och med den 1 juli 1953 till och med den 30 juni 1954 måtte vara fritagen från skyldigheten att vid anfordran inlösa av banken utgivna sedlar med guld.

Förslag

till

Lag

om fortsatt giltighet av lagen den 3 juni 1949 (nr 314) angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om bankaktiebolags kassa-reserv.

Härigenom förordnas, att lagen den 3 juni 1949 angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om bankaktiebolags kassa-reserv, vilken jämlikt lag den 30 maj 1952 (nr 384) gäller till och med den 30 juni 1953, skall äga fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1954.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 23 januari 1953.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM.

Efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet annämler chefen för finansdepartementet, statsrådet Sköld, fråga om *fortsatt giltighet av lagen angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om bankaktiebolags kassareserv, m. m.* samt anför därvid följande.

I en den 15 januari 1953 dagtecknad skrivelse har *fullmäktige i riksbanken* hemställt att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen *dels* att lagen den 3 juni 1949 (nr 314) angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om bankaktiebolags kassareserv måtte erhålla förlängd giltighet till och med den 30 juni 1954, *dels ock* att riksbanken för tiden från och med den 1 juli 1953 till och med den 30 juni 1954 måtte vara frifrigen från skyldigheten att vid anfordran inlösa av banken utgivna sedlar med guld efter deras lydelse.

Över nämnda skrivelse har, efter remiss, utlåtanden avgivits av *fullmäktige i riksgäldskontoret* samt *bank- och fondinspektionen*.

Lagstiftningen angående bankaktiebolagens kassareserv.

Enligt 49 § 2 mom. första punkten lagen den 22 juni 1911 (nr 74) om bankrörelse är bankaktiebolag skyldigt att i tillgångar, vilka kunna med lätthet förvandlas i penningar, redovisa kassareserv till belopp, som tillsammans med den inneliggande kassan motsvarar minst 25 procent av de förbindelser, som det åligger bolaget att vid anfordran fullgöra.

Alltsedan år 1937 ha särskilda bestämmelser — utöver det i lagen om bankrörelse intagna stadgandet — varit meddelade beträffande bankaktiebolags kassareserv. De nu gällande bestämmelserna i förevarande hänseende är upptagna i lagen angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om bankaktiebolags kassareserv.

I nämnda lag stadgas följande.

Enligt 1 § äger Konungen i den mån sådant med hänsyn till utomordentliga omständigheter prövas nödigt — på framställning av fullmäktige i riksbanken och efter hörande av bank- och fondinspektionen — förordna

a) att kassareserv, som avses i 49 § 2 mom. första punkten lagen om bankrörelse, tillsammans med bankaktiebolags ineliggande kassa skall uppgå till viss bestämd kvotdel, högst tjugufem procent, av bolagets förbindelser med undantag av garantiförbindelser och skulder på grund av insättningar å sparkasseräkning;

b) att viss bestämd kvotdel av den summa av bankaktiebolags ineliggande kassa och kassareserv, som bolaget jämlikt nämnda lagrum eller, om förordnande enligt a) meddelats, jämlikt förordnandet är skyldigt att redovisa, skall utgöras av, förutom ineliggande kassa, medel innestående i riksbanken och, i händelse sådant finnes kunna medgivas, likvida avista tillgodohavanden hos utländsk bank eller bankir;

c) att viss bestämd kvotdel av den under b) angivna summan skall utgöras av medel innestående i riksbanken samt att, om bankaktiebolags i riksbanken innestående medel icke uppgår till sålunda föreskrivet belopp, bolaget skall till riksbanken gälda ränta å underskottet, beräknat enligt av Konungen angivna grunder, efter en räntesats som fastställs av riksbanken, dock högst en procent över riksbankens lägsta diskonto vid diskontering av växlar på högst tre månader.

Oavsett vad som föreskrivits vid förordnande enligt a) skall kassareserven utgöra lägst det i lagen om bankrörelse bestämda beloppet.

I 2 § stadgas, att förordnande enligt 1 § må meddelas beträffande samtliga bankaktiebolag eller sådana, vilkas egna fonder uppgår till visst angivet belopp, och att de bankaktiebolag, som förordnandet omfattar, må efter storleken av egna fonder uppdelas i grupper, för vilka olika kvotdelar fastställs.

Enligt 3 § må Konungen, efter hörande av fullmäktige i riksbanken samt bank- och fondinspektionen, beträffande visst bankaktiebolag medgiva sådan avvikelse från meddelat förordnande, som med hänsyn till de för bolaget föreliggande särskilda omständigheterna prövas erforderlig.

Av Konungen jämlikt lagen meddelat förordnande må ej äga tillämpning längre än lagen äger giltighet.

Ifrågavarande lag, som trädde i kraft den 1 juli 1949, gällde ursprungligen till och med den 30 juni 1950. Lagen har därefter erhållit fortsatt giltighet, senast genom lag den 30 maj 1952 (nr 384) enligt vilken giltighetstiden utsträckts till och med den 30 juni 1953.

Bestämmelser enligt 1949 års lag har av Kungl. Maj:t meddelats dels för tiden den 1 oktober 1950—den 30 juni 1951 i kungörelsen den 10 augusti 1950 (nr 483), dels ock, med upphävande av nyssnämnda kungörelse, för tiden den 1 juni 1951—den 30 juni 1952 i kungörelsen den 18 maj 1951 (nr 253). Efter därom av fullmäktige i riksbanken gjord framställning upphävdes sistnämnda kungörelse genom kungörelsen den 8 februari 1952 (nr 32) med verkan från och med nämnda dag.

I sin förenämnda skrivelse den 15 januari 1953 har *fullmäktige i riksbanken* erinrat om att ifrågavarande fullmaktslag tillkommit som ett komplement till de penningpolitiska medel, som avsåge att möjliggöra en kontroll av penningmarknadens likviditet och därmed affärsbankernas kreditkapacitet. Kungörelsen den 18 maj 1951 med förordnande jämlikt ifrågavarande fullmaktslag hade sålunda blivit upphävd, sedan i början av år 1952 mellan riksbanken och affärsbankerna träffats överenskommelse om att genom en mera restriktiv kreditgivning skapa ökade förutsättningar för en stabilisering av penningvärdet. Fullmäktige har framhållit att fullmäktige i yttrande den 3 juli 1952 över 1949 års banklagssakkunnigas betänkande med förslag till lag om bankrörelse m. m. bl. a. anfört, att de erfarenheter riksbanken hade från de då tillämpade kreditrestriktionerna möjligen kunde föranleda en annan utformning av kassareservbestämmelserna än som skett i 1949 års lag. Den utredning i ämnet, liksom av frågan huruvida en kassareservregel med penningpolitiskt syfte borde inskrivas i banklagen eller ges i särskild lag, som fullmäktige förutsatte i nämnda yttrande, hade dock ännu icke kunnat påbörjas. Fullmäktige har slutligen uttalat att även om de likviditetsåtaganden bankerna gjort enligt den i det föregående nämnda överenskommelsen — vilken förlängts att gälla tillsvidare under år 1953 — icke för närvarande nödvändiggjorde ett utnyttjande av 1949 års fullmaktslag, ansåge fullmäktige emellertid, att den i avvaktan på den nämnda utredningen borde bibehållas i beredskapssyfte, av vilken anledning fullmäktige föresloge att den erhöles förlängd giltighet under förslagsvis ett år.

Fullmäktige i riksgäldskontoret har meddelat, att fullmäktige med hänsyn till föreliggande omständigheter för sin del tillstyrkte bifall till den i ärendet gjorda framställningen.

Bank- och fondinspektionen har uttalat att det av 1949 års banklagssakkunniga framlagda förslaget till ny banklag, enligt vad inspektionen under hand erfarit, icke komme att föranleda lagstiftning före utgången av 1954. En konsekvens härav bleve, att frågan om bankernas kassareserver dessförinnan icke kunde få någon mera slutgiltig lösning. Under sådana förhållanden ville inspektionen — trots vissa betänkligheter mot den provisoriska lagstiftningens utformning — tillstyrka att giltighetstiden för densamma förlängdes på sätt riksbanksfullmäktige hemställt.

Departementschefen. 1949 års banklagssakkunniga har den 31 januari 1952 avgivit betänkande med förslag till lag om bankrörelse m. m., vilket förslag i sedvanlig ordning blivit föremål för remissbehandling. Därvid har från flera håll understrukits, att det vore önskvärt, att de nu pågående utredningarna rörande sparbankernas och jordbrukskassornas verksamhet blivit slutförda, innan ställning toges till banklagssakkunnigas förslag. Även enligt min uppfattning synes det ändamålsenligt med ett gemensamt bedömande av här ifrågavarande lagstiftningsfrågor. Ett förslag grundat på banklagssakkunnigas betänkande torde under sådana förhållanden icke böra föreläggas innevarande års riksdag. I likhet med bankofullmäktige och de i

ärendet hörda remissinstanserna anser jag därför det åt Konungen lämnade bemyndigandet att meddela särskilda bestämmelser om bankaktiebolags kassareserv fortfarande bära bibehållas och biträder i enlighet härmed förslaget, att 1949 års lag förlänas fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1954.

Fråga om fortsatt befrielse för riksbanken från skyldigheten att inlösa sedlar med guld.

Genom kungörelsen den 30 maj 1952, nr 386, har riksbanken för tiden till och med den 30 juni 1953 medgivits befrielse från skyldigheten att vid anfordran inlösa av banken utgivna sedlar med guld efter deras lydelse, med rätt dock för riksbanken att, om förhållandena därtill gäve anledning, före utgången av nämnda tid återupptaga inlösningen av bankens sedlar.

I sin skrivelse den 15 januari 1953 har *fullmäktige i riksbanken* erinrat om att frågan om riksbankens sedelutgivningsrätt på längre sikt vore föremål för utredning genom särskilda utredningsmän. Då giltighetstiden för den provisoriska lagen om riksbankens sedelutgivningsrätt utlöpte med juni månad innevarande år, förutsatte fullmäktige att utredningsmännen komma att föreslå regler för sedelutgivningsrätten för tiden därefter. Oberoende av om förslaget komme att avse en ytterligare förlängning av provisoriet — utan eller med förhöjt maximum för sedelutgivningen — eller en definitiv reglering, borde, så länge stadgandet i § 72 regeringsformen om guldinlösningsskyldigheten kvarstode, fortsatt befrielse från densamma medgivas, förslagsvis för ytterligare ett år.

Fullmäktige i riksgäldskontoret har uttalat att fullmäktige med hänsyn till föreliggande omständigheter för sin del tillstyrkte bifall till den i ärendet gjorda framställningen.

Bank- och fondinspektionen har uttalat att det vore tydligt att de omständigheter, som tidigare föranlett befrielse från guldinlösningsskyldigheten, fortfarande vore för handen; inspektionen hade därför intet att erinra mot att riksbanken för ytterligare ett år medgäves sådan befrielse.

Departementschefen. I enlighet med bankofullmäktiges förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att medgiva, att riksbanken må för tiden från och med den 1 juli 1953 till och med den 30 juni 1954 vara fritagen från skyldigheten att vid anfordran inlösa av banken utgivna sedlar med guld efter deras lydelse, med rätt dock för riksbanken att, om förhållandena därtill ger anledning, före utgången av nämnda tid återupptaga inlösningen av bankens sedlar.

Departementschefens hemställan.

I enlighet med vad i det föregående anförts har inom finansdepartementet upprättats förslag till lag om fortsatt gillighet av lagen den 3 juni 1949 (nr 314) angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om bankaktiebolags kassareserv.

Föredragande departementschefen hemställer härefter, att lagrådets utlåtande över nämnda författningsförslag — vilket såsom *Bilaga*¹ torde få fogas vid statsrådsprotokollet för denna dag — måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Erik Berggren.

¹ Bilagan, som är likalydande med det vid propositionen fogade lagförslaget, har här utslutits.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 2 februari 1953.

N ä r v a r a n d e:

justitieråden NISSEN,
HELLQUIST,
KARLGREN,
regeringsrådet ECKERBERG.

Enligt lagrådet den 30 januari 1953 tillhandakommet utdrag av protokoll över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 23 januari 1953, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag om fortsatt giltighet av lagen den 3 juni 1949 (nr 314) angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om bankaktiebolags kassareserv.*

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av byråchefen i finansdepartementet C. V. Åbjörnsson.

Lagrådet lämnade förslaget utan erinran.

Ur protokollet:
Olle Lundberg.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 6 februari 1953.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, HAMMARSKJÖLD, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM.

Efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet anmäler chefen för finansdepartementet, statsrådet Sköld, lagrådets den 2 februari 1953 avgivna utlåtande över det till lagrådet den 23 januari 1953 remitterade förslaget till *lag om fortsatt giltighet av lagen den 3 juni 1949 (nr 314) angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om bankaktiebolags kassareserv.*

Föredragande departementschefen hemställer — under hänvisning till att nämnda lagförslag av lagrådet lämnats utan erinran — att Kungl. Maj:t måtte genom proposition föreslå riksdagen att

dels antaga nyssnämnda lagförslag.

dels ock medgiva, att riksbanken må för tiden från och med den 1 juli 1953 till och med den 30 juni 1954 vara fritagen från skyldigheten att vid anfordran inlösa av banken utgivna sedlar med guld efter deras lydelse, med rätt dock för riksbanken att, om förhållandena därtill giva anledning, före utgången av nämnda tid återupptaga inlösningen av bankens sedlar.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Barbro Åslund.

